

HOTSPOTS

Social Hotspots. Procesdossiers als bronnen voor de geschiedenis van de vroegmoderne Nederlanden

DUUR
1/10/2017 - 30/09/2021

BUDGET
317.000 €

PROJECT BESCHRIJVING

Vanaf de late middeleeuwen speelden rechtbanken een cruciale sociale en politieke rol in het gebied dat vandaag overeenkomt met het huidige België. De collecties vroegmoderne procesdossiers in de verschillende depots van het Rijksarchief zijn mede daardoor uitzonderlijk rijk in vergelijking met andere Europese landen. Deze dossiers vormen een erg waardevolle bron voor het meest uiteenlopende onderzoek, voor (kunst)historici, genealogen, taalkundigen.

Het BRAIN-project 'Social Hotspots. Procesdossiers als bronnen voor de geschiedenis van de vroegmoderne Nederlanden' focust op criminele rechtspraak en politiek in het laat achttiende-eeuwse Brabant. Het project bestaat uit de inventarisatie van een belangrijke archiefreeks en historisch onderzoek op basis van het Officie-Fiscaal van de Raad van Brabant. Deze instelling trad op bij versterking van de openbare orde en verdedigde de belangen van de vorst in het hertogdom.

Het project omvat twee luiken:

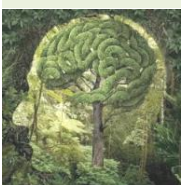
- Archiefluik:

Tom Bervoets, archivaris in het Rijksarchief Brussel te Vorst, stelt een inventaris op van de zeventiende- en achttiende-eeuwse procesdossiers van de procureur-generaal van de Raad van Brabant. Deze erg boeiende dossiers handelen onder meer over verbaal en fysiek geweld toegebracht aan (lokale) gerechtsofficieren en belastingontvangers, valsmunterij, spionage, oproer, inbreuken op het jachtrecht, fraude, ... Deze reeks belicht dus tal van sociale en politieke spanningen en geeft weer hoe en waarom de overheid intervenieerde in de rechtspraak.

- Onderzoeksluik:

Parallel met het archiefluik begon Inès Glogowski – onder begeleiding van Griet Vermeesch (VUB), Xavier Rousseaux (UCL) en Harald Deceulaer (Rijksarchief Brussel) – een doctoraatsonderzoek waarin ze, op basis van de geïnventariseerde procesdossiers, de cruciale rol van het Officie-Fiscaal, en meer bepaald van de procureur-generaal van de Raad van Brabant, belicht. Het Officie-Fiscaal verdedigde de belangen van de vorst in de gewestelijke justitieraden en bestond uit de procureur-generaal, de advocaat-fiscaal – in de historiografie vaak omschreven als 'l'oeil et le bras du prince' en hun eventuele adjuncten. Het onderzoek richt zich specifiek op het woelige laatste kwart van de achttiende eeuw, dat werd gekenmerkt door politieke revoluties. De vorstelijke rechtbanken waren belangrijke instellingen, zowel voor conflictbemiddeling als op vlak van administratieve rationalisatie. Centraal staat dan ook de vraag naar de cruciale rol van de Raad van Brabant, en meer specifiek naar het vervolgingsbeleid van het Officie-Fiscaal ten tijde van de Brabantse Omwenteling, de Oostenrijkse restauratie (1790-1792, 1794) en de Franse verovering (1792-1793).

Daarbij wordt vertrokken van de onderzoekshypothese dat de gerechtelijke activiteiten van het Brabantse Officie-Fiscaal politieke doeleinden had

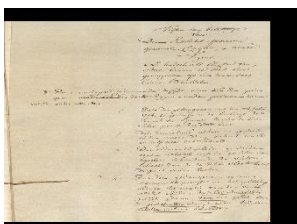

HOTSPOTS

Als dusdanig draagt deze studie bij aan de historiografie over de verschillende functies van het recht en de rechterlijke macht. Specifiek worden hiervoor de relaties tussen de centrale overheid, de Brabantse instellingen en het Officie-Fiscaal bestudeerd. Doel daarbij is om na te gaan hoe gerechtelijke vervolging werd gebruikt als instrument van politieke verandering, en het doorvoeren van reglementering en hervormingen. Het onderzoeksproject focust hiervoor op twee thematische assen. In de eerste plaats wordt er gekeken naar de Brusselse gevangenissen. Een belangrijke bron hierbij zijn de verschillende visitatieverslagen van deze detentiehuizen, die toelaten bestaande spanningen en conflicten te bestuderen en na te gaan welke rol deze instellingen speelden bij de controle op lokale gerechtsofficieren en hoe deze zich kweten van hun taak. Daarnaast worden de eigenlijke procesdossiers en de documenten betreffende de politieke troebelen op het einde van de achttiende eeuw gebruikt om na te gaan hoe het Officie-Fiscaal omging met de verstoring van de openbare orde. Hierbij wordt specifiek gekeken naar zaken zoals spionage, samenzweringen tegen de Staat, oproer of de vervolging van zogenaamde 'patriotten', tijdens en na de troebelen. Hoe behandelde het Officie-Fiscaal deze netelige zaken? Hoe wist het de verdediging van de belangen van de vorst te verzoenen met de spanningen die er bestonden tussen het bovengewestelijke en het Brabantse niveau? Wat was de implicatie van hun optreden tijdens de politiek woelige periode nadagen van het Ancien Regime? Welke politiek stonden ze voor?

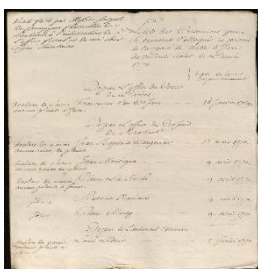
RABru, Raad van Brabant, Processen van de procureur-generaal, nr. 76.

RABru, Officie fiscaal van Brabant, portefeuille 994/2.

RABru, Officie fiscaal van Brabant, portefeuille 961/2, nr. 10.276-6.

RABru, Officie fiscaal van Brabant, portefeuille 1258

CONTACT INFORMATIE

Coördinator

Harald Deceulaer
Rijksarchief van Bruxelles (Brussel)
Harald.Deceulaer@arch.be

Partners

Griet Vermeesch
Vrije universiteit Brussel (VUB)
Griet.Vermeesch@vub.be

Xavier Rousseaux
Université catholique de Louvain (UCLouvain)
xavier.rousseau@uclouvain.be

LINKS

<http://arch.arch.be/index.php?l=fr&m=nos-projets&r=projets-de-recherche&pr=projet-social-hotspots-les-dossiers-de-proces-sources-pour-l-histoire-des-pays-bas-modernes>